

'BESTUIVING DOOR BIJEN GEEFT BETERE VRUCHTKWALITEIT'

Mario Coremans uit Rijsbergen (N-Br.) is gespecialiseerd in de bestuiving van kasaardbeien. In tien jaar tijd is de jonge ondernemer gegroeid van 'een paar bijenkasten voor de hobby' naar een bedrijf met 600 bijenvolken waarmee hij naar eigen zeggen een kwart van alle kasaardbeientelers in Nederland bedient. „Bestuiving door bijen zorgt voor een betere vruchtzetting en dus een betere vruchtkwaliteit”, zo is zijn stellige overtuiging.

„Het voorjaarswerk in de aardbeienkassen is eindelijk achter de rug. Nu wordt het tijd om nieuwe volken te maken en de teruggekeerde bijenvolken weer aan te laten sterken.” Mario Coremans vertelt het met een zucht, want de afgelopen maanden waren drukker dan ooit. Door het koude weer van de afgelopen maanden werd de bloeiperiode van aardbeien flink 'opgerekt' en hadden de bijen langer nodig om alle bloemen goed te bestuiven. „Normaal zetten we eind februari de eerste bijenkasten tussen de aardbeien en is half mei het grootste werk wel gedaan in de doorteelten. Nu hebben de bijen - en ook ik - twee tot drie weken langer hard moeten werken”, lacht de jonge ondernemer.

een paar klanten bijkwamen. In het derde jaar van de HAS - Coremans had inmiddels 180 bijenvolken - nam hij het besluit om van zijn hobby z'n werk te maken. Via crowdfunding en wat hulp van de bank kreeg hij de financiering rond om verder te professionaliseren. „Ik heb toen 220 nieuwe bijenkasten laten maken door een timmerman. Die beslissing is denk ik wel een keerpunt geweest; daarna ben ik er volle bak voor gegaan.” De afgelopen jaren stak de jonge ondernemer veel tijd en energie in het werven van nieuwe klanten. „Best spannend. Ik ben regelmatig met knikkende knieën van huis gegaan”, zo durft hij wel te bekennen. Inmiddels bedient hij met 600 bijenvolken zo'n kwart van alle kasaardbeientelers in Nederland. „En daar zitten zowel kleine familiebedrijven met 2 hectare als grote commerciële bedrijven met 25 hectare bij - van diep in Vlaanderen tot aan Emmeloord”, zo vertelt hij niet geheel zonder trots.

'Focus sterk op aardbeien gericht', lees verder op pagina 3.

ZETTING EN PLANTBALANS ONDER DE LOEP

Peter van den Eertwegh (links) en Michael Kulpok van Brookberries/Dings Aardbeien BV in Venlo (Lb.) bekijken begin juni de zetting en de plantbalans van een jonge aanplant.

Aardbeien Koerier ging bij beide mannen op bezoek om te praten over de mogelijkheden van (verdere) verduurzaming en vergroening van de aardbeienteelt. „Om verder te komen zullen we nog meer moeten sparren en samenwerken met alle bedrijven die werkzaam zijn in de aardbeiensector.”

'Nog veel mogelijkheden om duurzamer en groener te werken', lees verder op pagina 2.

'ALLES DRAAIT HIER OM HET LEVEREN VAN TOPKWALITEIT'

„Om als klein bedrijf te overleven móet je voor een topproduct gaan”, zegt aardbeienteler David Abrahamjan uit Winssen (Gld.). Zijn streven is om zo veel mogelijk Prestige-kwaliteit te plukken. Voor wat betreft de bestrijding van ziekten en plagen neemt hij liever niet teveel risico's. „Ik wil trots kunnen zijn op elk bakje dat ons bedrijf verlaat. Dat zie ik echt als een persoonlijke missie.”

'Niet teveel risico's met ziekten en plagen', lees verder op pagina 3.

'NOG VEEL MOGELIJKHEDEN OM DUURZAMER EN GROENER TE WERKEN'

De komende jaren moet de gewasbescherming drastisch verduurzamen en vergroenen, zo is vastgelegd in diverse Nederlandse en Europese toekomstvisies. Maar in hoeverre gaat dat lukken in de aardbeienteelt? Wat is er feitelijk mogelijk en hoe pak je dat dan aan? **Aardbeien Koerier** sprak erover met Peter van den Eertwegh en Michael Kulpok van Brookberries/Dings Aardbeien BV in Venlo.

Verduurzaming en vergroening van teelt en gewasbescherming is een thema waar de komende jaren veel aandacht voor zal zijn in de aardbeienteelt. Welke plannen en ambities hebben jullie op dit vlak?

Peter: „In mijn ogen zijn wij al meer dan tien jaar bezig met verduurzamen en vergroenen van de aardbeienteelt. De meeste ziekten en plagen houden we nu al prima onder controle door het uitzetten van natuurlijke vijanden, vooral roofmijten. En ook middelen van biologische oorsprong zetten we al vele jaren in. Het is dus niet zo dat we met vergroening of verduurzaming aan de slag moeten, we *doen* dat feitelijk al heel lang. Voor mij is verdere verduurzaming en vergroening overigens een vanzelfsprekendheid. Als het duurzamer kan, dan moet je daar als bedrijf ook naar streven. Al vind ik wel dat je daar de tijd voor moet krijgen. Verduurzamen kun je namelijk op ontzettend veel manieren en het kan ook behoorlijk complex zijn. Soms kom je er na verloop van tijd zelfs achter dat iets wat duurzaam *lijkt*, helemaal niet zo duurzaam is. Het is een proces van veel vallen en weer opstaan.”

Kun je daar voorbeelden van geven?

Peter: „Op dit moment proberen we onder meer samen met Wageningen UR en Delphy een duurzamer alternatief te vinden voor kokos. Kokos is een veenachtig product dat moeilijk recyclebaar is. Mogelijk zou steenwol een goede vervanger kunnen zijn. Alleen hebben we daar als sector nog geen enkele ervaring mee. Wil dat wel? Kan dat wel? En is steenwol wel écht duurzamer dan kokos? Dat zijn allemaal ingewikkelde vraagstukken waar we antwoord op proberen te krijgen. Nog iets verder in de toekomst zie ik het wel gebeuren dat alle aardbeien gezaaid in plaats van geplant worden. In de huidige vegetatieve vermeerdering zitten veel stappen waar iets mis kan gaan - of op z'n minst de groeikracht of kwaliteit achteruitgaat. Door aardbeien te zaaien sla je veel stappen over, zijn de risico's veel minder groot en begin je altijd schoon. Maar ook

Peter van den Eertwegh (links) is compagnon/mede-eigenaar van Brookberries/Dings Aardbeien BV. Het bedrijf teelt op vier locaties rondom Venlo zo'n 20 hectare aardbeien onder glas. Volgend jaar komt daar nog eens tien hectare bij. Het bedrijf teelt zeven verschillende rassen: Elsanta, Favori, Malling Centenary, Opera, Soprano, Sonata en Sonsation. Michael (rechts) Kulpok is bedrijfsleider op de hoofdvestiging.

hierbij is de vraag: is het *in the end* werkelijk groener of duurzamer?”

Even terug naar huidige praktijk. In hoeverre kunnen jullie belangrijke plagen als witte vlieg, luis, trips en spint biologisch onder controle houden?

Michael: „Voor wat betreft trips en spint lukt het ons om deze volledig biologisch onder controle te houden met behulp van roofmijten. Chemisch ingrijpen tegen deze plagen hebben we al jaren niet meer gedaan. En we zouden het eerlijk gezegd ook niet meer willen.”
Peter: „Tegen trips zijn alleen middelen voorhanden die de hele biologie in één keer opruimen. Laat ik duidelijk zijn: dat gaat hier gewoon niet meer gebeuren.”
Michael: „Dan witte vlieg. Die kunnen we op dit moment redelijk goed biologisch onder controle houden. Daarvoor maken we veelvuldig gebruik van Limonica-roofmijten en zetten we - ter ondersteuning - ook regelmatig het groene middel Flipper in. Omdat we jaarrond telen, hebben we helaas geen mogelijkheid om de kassen een keer helemaal schoon te maken. Er zijn daarom ook momenten dat het niet lukt om witte vlieg de baas te blijven en dat chemisch ingrijpen noodzakelijk is. Voor witte vlieg hebben we dus een medicijnkastje nodig en dat zal de komende jaren ook wel zo blijven.”

Peter: „Ik verwacht dat we tegen witte vlieg nog wel

wat stappen kunnen zetten op het gebied van vergroening. Maar honderd procent bestrijding - of beter gezegd: honderd procent controle - zal heel moeilijk zijn. Dus ja, chemische middelen blijven voorlopig nodig tegen witte vlieg.”

Michael: „Luis tenslotte is een hele lastige... Biologische bestrijding is bijna niet te doen. We hebben het wel geprobeerd, maar dat sloeg gewoon onvoldoende aan. Sterke chemische middelen - zoals Sivanto Prime - blijven dus heel hard nodig om luizen onder controle te houden. Daar zie ik weinig verandering in komen.”

Peter: „Voorlopig zijn we bij de luisbestrijding inderdaad nog aan chemische schema's gebonden. Toch verwacht ik dat we op termijn ook hier op kunnen schuiven naar biologische bestrijding. Ik zie onder andere mogelijkheden met slimmere vormen van bemesting, waardoor gewassen weerbaarder worden. We weten bijvoorbeeld dat luizen meer van het ene nitraat dan van het andere houden. Door te kiezen voor een nitraatvorm die voor de luis het minst aantrekkelijk is, kunnen we met biologische bestrijding mogelijk toch iets bereiken.”

En meeldauw; in hoeverre kunnen jullie dat probleem biologisch de baas?

Michael: „Meestal redden we het met gedoseerd zwavelen en de inzet van het biologische middelen, zoals Serenade. Alleen in gevoelige rassen ontkomen we soms niet aan de inzet van chemie. Gelukkig hebben we hiervoor nog een redelijk breed pakket middelen voorhanden. Meeldauw is daardoor niet het grootste probleem in aardbeien.”

Peter: „Tegen meeldauw zullen we het steeds meer moeten hebben rasresistentie. In mijn ogen moeten we daarom af van de meest gevoelige rassen - al weet ik dat dit tegen het zere been is van veel telers en afnemers. In de genetica verwacht ik de komende jaren grote ontwikkelingen, waardoor er we in een veel vroeger stadium ziektegevoeligheden kunnen ontdekken en uit kunnen sluiten. Daarmee kunnen we een grote slag slaan naar minder gebruik van chemie.”

Tot slot: Groene gewasbeschermingsmiddelen - zoals Flipper en Serenade - zijn steeds vaker onderdeel van de plaag- en schimmelbestrijding. Welke rol gaan deze in de toekomst vervullen?

Michael: „Een middel als Flipper heeft bij ons al een aantal jaren een vaste plek bij de bestrijding van witte vlieg. Het werkt goed en gaat ook prima samen met de biologie. Wat mij betreft mogen er meer van dit soort middelen komen.”

Peter: „De inzet van groene middelen zoals Flipper zie ik als radertje in een veel groter geheel. Vergroenen en verduurzamen doe je niet alleen door biologische middelen te gebruiken, maar ook door alle vormen van input of energie zo slim en efficiënt mogelijk met elkaar te verbinden en te benutten. Denk bijvoorbeeld aan veredeling en klimaatbeheersing - ook daar is nog heel veel te halen. Om daarin verder te komen zullen we nog meer moeten sparren en samenwerken met alle bedrijven die werkzaam zijn in aardbeien-sector. Alleen samen komen we verder; daar ben ik heilig van overtuigd.”

FOCUS STERK OP AARDBEIEN GERICHT

Hoewel hij ook nog een aantal kasten wegzet bij klein-fruittelers (bes, framboos, braam), focust Coremans sterk op de aardbeienteelt. „Daar zit 85 tot 90 procent van mijn werk." Ook benadrukt hij dat de productie van honing geen enkele rol speelt binnen zijn bedrijf; alles draait om een optimale bestuiving van de planten.

Voor een goede bestuiving van kasaardbeien zijn in het voorjaar gemiddeld 4 volken (van elk 30.000 tot 40.000 bijen) per hectare nodig. Deze verblijven doorgaans zo'n 6 tot 8 weken in de kas. „Omdat aardbeienplanten maar heel weinig voeding bieden voor de bijen, is het een behoorlijke uitputtingsslag voor de volken en wordt er bovendien nauwelijks voor nageslacht gezorgd. Van elke 100 uitgezette bijen blijven er uiteindelijk zo'n 20 over. Die lap ik vervolgens weer op tot een sterk en weerbaar volk", zo legt Coremans uit. Waar collega-imkers vaak werken met de bekende *Buckfast*-honingbij, werkt Coremans met *Carnica*-honingbij. „Deze zijn wat minder op honing-

Begin juni is het voorjaarswerk in aardbeien grotendeels achter de rug en krijgen de bijenvolken de tijd om weer op krachten te komen. Coremans beschikt over een aantal voedselrijke plekken waar hij zijn kasten neer kan zetten, zoals hier langs een bosrand.

dracht, en wat meer op bestuiving gericht. Bovendien komen ze in het vroege voorjaar ook een paar weken eerder op gang en zijn ze wat vriendelijker. Juist deze eigenschappen passen heel goed bij bestuiving in kassen."

Investeren in kwaliteit

Behalve op eigenschappen die een goede bestuiving garanderen, selecteert Coremans zijn volken ook op vriendelijkheid en een goede energiebalans, waardoor ze het zo lang mogelijk volhouden in de kas. „Ik heb liever duurlopers dan sprinters. Bijen hoeven hun werk niet zozeer snel te doen, als ze het maar goed doen." Hiermee tipt hij ook meteen het grootste verschil aan met de belangrijkste 'concurrent' van de bijen: de hommelm. „Hommele vliegen doorgaans wat intensiever dan bijen. Dat biedt weliswaar de zekerheid dat veel planten bestoven worden, maar het levert ook meer schade op door overbevlieving. Hommel doen hun werk zogezegd wat ruwer en on-nauwkeuriger dan bijen, waardoor het vruchtbeginsel schade op kan lopen. Bij bestuiving door bijen ligt het percentage misvormingen zo'n 6 tot 14 procent lager, zo weten we inmiddels uit ervaring. Of anders gezegd: door bestuiving met bijen investeer je in kwaliteit en pluk je beduidend meer klasse I", aldus Coremans.

Ruimte voor groei

Hoewel de ondernemer zijn handen inmiddels vol heeft aan de 600 bijenvolken, is de groei is er nog niet uit en komen er volgend seizoen opnieuw honderd volken erbij. „Die groei is geen doel op zich, maar wel nodig om een volwaardige boterham uit het bedrijf te halen", zo benadrukt hij de 'dunne marges' van het

Mario Coremans uit Rijsbergen (N-Br.) is professioneel imker. Hij beschikt over ca. 600 bijenvolken die hij hoofdzakelijk inzet voor bestuiving van kasaardbeien. Zijn werkgebied omvat Zuid- en Midden-Nederland en een deel van Vlaanderen.

beroep. Ook biedt bedrijfsvergroting de mogelijkheid om te investeren in arbeidsverlichting en efficiëntere arbeidsmethoden. „Dan krijg ik zelf wat meer ruimte om bedrijven te bezoeken die nog geen bijen inzetten in hun kas." Van knikkende knieën is intussen geen sprake meer. „Ik heb veel bedrijven kunnen overtuigen dat de inzet van bijen de kwaliteit en dus ook het bedrijfsresultaat verbetert. Daar kunnen er nog wel een paar bij", zo besluit hij met een glimlach.

Bijenkasten kunnen het beste in het gangpad iets boven gewas-hoogte worden geplaatst. Hierdoor zijn de bijen dichtbij hun 'werk' en kunnen ze hun kast makkelijk terugvinden. Door de ingang op het zuidoosten te richten - daar waar de zon opkomt - zijn ze 's morgens wat eerder actief.

'NIET TEVEEL RISICO'S MET ZIEKTEN EN PLAGEN'

„Kijk, zo moet het zijn!", zegt David Abrahamjan terwijl hij een bakje met prachtige aardbeien op tafel zet. Hij pakt er een aantal uit en bekijkt nog even of ze werkelijk aan 'zijn standaard' voldoen. „Deze had misschien nog net ietsje roder gemogen. Maar voor de rest denk ik dat Fruitmasters hier heel blij mee kan zijn", zegt hij met een grote glimlach. Abrahamjan is met zijn Armeense achtergrond een opmerkelijke verschijning binnen de aardbeiensector. In 1998 kwam hij als vluchteling naar Nederland, waarna hij in 2005 bij het aardbeienbedrijf Lam in Winssen terecht kwam. Daar kreeg hij de kans om het bedrijf te huren, om het vervolgens helemaal over te nemen. Sinds 2019 is Abrahamjan volledig eigenaar van het bedrijf - waarbij hij overigens nog steeds de bedrijfsnaam van de vorige eigenaar aanhoudt. „Die staat goed bekend bij de veiling, dus dat houden we maar even zo", lacht de teler.

Waar mogelijk biologisch

Vandaag gaat het gesprek over de aanpak van ziekten en plagen - waarbij ook adviseur René van Lierop van toeleverancier Vos Capelle aanwezig is. Gevraagd naar de grootste lastpost in de aardbeienteelt noemen beide mannen allereerst de trips, gevolgd door spint en luis. Abrahamjan geeft aan de laatste jaren steeds vaker met biologische bestrijders te werken - onder meer vanwege de steeds verder aangescherpte PlanetProof-eisen. Zo zet hij tegen trips de Cucumeris-roofmijt in en tegen spint de Phytoseiulus-roofmijt. Volgens de teler werkt deze

methode doorgaans goed en past het ook mooi binnen een teeltsysteem met hoofdzakelijk door-dragers. Abrahamjan: „Voorheen teelden we uitsluitend Elsanta, maar nu vooral het doordragende ras Favori. Omdat Favori het hele seizoen staat, zie je dat natuurlijke vijanden zich veel beter en stabiel kunnen ontwikkelen en daardoor ook veel meer tegengas kunnen geven aan schadelijk insecten. Dus als het even kan lossen we het met biologie op en proberen we weg te blijven met insecticiden."

Luna Sensation

Tegen de belangrijkste schimmelziekten - vruchtrot en meeldauw - blijft de inzet van chemie wel hard nodig. Van Lierop vertelt dat het beschikbare middelenpakket de laatste jaren gestaag is gekrompen en dat de schimmelbestrijding daardoor steeds meer in het nauw komt. Met name in doordragers - die vaak van maart tot november te velde staan - kunnen in een schimmeljaar flinke problemen ontstaan, omdat steeds meer middelen slechts één keer per jaar of seizoen mogen worden toegepast. „In zo'n seizoen kunnen we alle beschikbare middelen wel eens heel hard nodig hebben", zo waarschuwt de adviseur. Ook benadrukt hij het groeiende belang van een gerichte en strategische inzet van met name de sterkere middelen in het segment, zoals Luna Sensation. „Dit middel doet het gewoon erg goed tegen echte meeldauw en vruchtrot. Telers die Luna Sensation één of twee keer in de volle bloei inzetten hebben gewoon minder kans op infecties. Wat mij

David Abrahamjan (links) is eigenaar van aardbeienkwekerij Lam in Winssen (Gld.). Het bedrijf teelt ruim 4 hectare aardbeien (buitenteelt) en 1 hectare eigen uitgangsmateriaal. René van Lierop is adviseur kleinfruit bij Vos Capelle.

betreft hoort dit middel daarom in elk spuitschema te zitten", zo stelt de adviseur. Abrahamjan geeft aan Luna Sensation liefst zo laat mogelijk in te zetten, kort voor de pluk. Hierdoor kan maximaal geprofiteerd worden van de duurwerking van het middel, zo vindt hij.

Serenade en Sonata

Tot slot wijst Van Lierop nog even op de mogelijkheid om kort voor en tijdens het plukken een biologische middel in te zetten, zoals Serenade of Sonata. „Met deze middelen zijn schimmels doorgaans goed onder controle te houden. Bovendien hebben ze geen veiligheidstermijn, waardoor je ze veilig tussen het plukken door in kunt zetten." Abrahamjan heeft deze middelen naar eigen zeggen 'nog niet nodig gehad'. „We doen er alles aan om het de planten naar de zin te maken. Daardoor krijgen schimmels hier gewoon niet zo heel veel kans. Maar als het nodig is, dan komen ook deze middelen er gewoon op. Alles draait hier immers om het leveren van topkwaliteit."

TERUG IN DE TIJD

Schiphol 28 mei 1937. '900 kilo vers geplukte aardbeien wordt vanaf bakfietsen op het vliegtuig naar Londen ingeladen.'

Foto: Nationaal Archief/Spaarnestad Photo

'ER KAN VEEL ZONDER CHEMIE, MAAR HELEMAAL ZONDER GAAT HET NIET'

Vermeerderingsbedrijf De Kemp in Meterik (Lb.) doet er alles aan om ziektevrij uitgangsmateriaal te kweken. Een 'voorbereidend jaar' met Tagetes of Japanse haver is ondertussen standaard, waarbij volop wordt gewerkt met compost, steenmeel en een keur aan sporenelementen. „We streven naar een duurzame en weerbare teelt met een zo schoon mogelijk start”, zo geeft Martin de Klein, verantwoordelijk voor gewasbescherming en bemesting, de koers van het bedrijf weer. Toch durft hij in het gangbare segment de chemie nog niet los te laten. Met name Phytophthora blijft een 'gevaarlijke klant' die veel uitval kan veroorzaken. Voor het planten dompelen met Previcur Energy blijft daarom een belangrijke en noodzakelijke maatregel.

Martin de Klein (rechts) is verantwoordelijk voor gewasbescherming en bemesting bij vermeerderingsbedrijf De Kemp in Meterik (Lb.). De hoofdtaken van het bedrijf zijn het vermeerderen van aardbeienplanten (volvelds, op trayvelden en onder glas) en de opkweek van aspergeplanten. Daarnaast worden er onder andere vruchtboomonderstammen en rode bessenstammen gekweekt. Het bedrijf werkt op vier locaties in Limburg. Henk Ritter (links) is teeltspecialist bij Mertens.

De Klein zegt veel te leren van de biologische teelt, die een steeds groter aandeel krijgt binnen het bedrijf. „We zijn daardoor nog bewuster met de bodem bezig dan voorheen. Dat is enerzijds zeer weerbarstige materie, maar tegelijkertijd ook een hele mooie uitdaging!”

Ook het starten met zo schoon mogelijk uitgangsmateriaal heeft hoge prioriteit binnen het bedrijf. De Klein vertelt dat van alle 15 geteelde aardbeienrassen zo'n 50 planten worden geselecteerd en als pre-basismateriaal in luisvrije kassen worden opgekweekt en verder vermeerderd. Per ras levert dit zo'n 20.000 'brandschone' planten op.

'Chemie nog steeds hard nodig'

Hoewel er volgens De Klein 'al best veel kan zonder chemie', benadrukt hij dat de gangbare vermeerderingsteelt voorlopig nog niet zónder chemie kan. Dat heeft onder andere te maken met het rassenassortiment - waarin eigenschappen als productie en kwaliteit (vooralsnog) meer gewicht in de schaal leggen dan resistenties tegen ziekten en plagen. Verder speelt mee dat bij de gangbare teelt hogere eisen worden gesteld aan uitgangsmateriaal. Waar in biologische plantgoed nog wel 'een paar procent' uitval wordt geaccepteerd, moeten de gangbaar geproduceerde planten voor de volle honderd procent goed zijn, zo weet Martin.

Een ziekte waarvoor chemische middelen nog steeds heel hard nodig zijn is Phytophthora. „Samen met

meeldauw en spint behoort Phytophthora tot de belangrijkste ziekten in de opkweek en vermeerdering van aardbeien. Alleen zijn meeldauw en spint doorgaans goed te tackelen met het huidige middelenpakket, terwijl de bestrijding van Phytophthora de laatste jaren steeds moeilijker is geworden. Met name in gevoelige rassen als Malling Centenary, Malling Allure, Polka en Sonata is het lastig om de schimmel voldoende onder controle te houden”, zo geeft adviseur Ritter de stand van zaken weer.

Dompelen met Previcur Energy

Bij De Kemp wordt de bestrijding van Phytophthora uiterst serieus genomen. Dat begint - dit jaar voor het eerst - met een bezoek aan de Plantsauna, waarbij het plantmateriaal zo'n 6 uur lang wordt gestoomd op 42 graden. Daarna krijgen alle vatbare rassen voorafgaand aan het planten een dompelbehandeling met Previcur Energy (+ salicylzuur). Volgens Ritter is dompelen met Previcur Energy een zeer belangrijke schakel om Phytophthora te voorkomen. „Previcur Energy heeft niet alleen een directe werking tegen Phytophthora, maar zorgt er ook voor dat de zoösporen van de schimmel worden gedood, waarmee sporenvorming - en dus de verspreiding van de schimmel wordt voorkomen. Verder bevat het middel ook nog een component dat het zelfverdedigingsproces van de plant stimuleert”, zo weet hij. Ook De Klein ziet de waarde van het middel maar al te goed. „Met name voor hangend stek is een dompelbehandeling met Previcur Energy essentieel. Daarmee breng je het percentage uitval met zeker 10 tot 20 procent terug”, zo is zijn ervaring. Hoewel de gebruiksaanwijzing van Previcur Energy min of meer voor zich spreekt, tipt Ritter graag nog even aan dat het bad regelmatig moet worden ververst - bij intensief gebruik minimaal één keer per week. „Daarmee voorkom je dat een ontsmettingsbak een besmettingsbak wordt”, zo besluit de adviseur.

Het is half mei en de zon laat zich al een paar weken amper zien. En ook de temperatuur komt al dagen niet meer boven de 15 graden uit. „Nee, het gaat allemaal niet zo hard op het veld en in de kas. Ik denk dat we een week of twee achter liggen in groei. Maar ach, met een beetje mooi weer is dat straks zo weer ingehaald”, zegt Martin de Klein terwijl hij samen met adviseur Henk Ritter van Mertens de start van het seizoen doorneemt. Ook Ritter ziet nog geen nadelige gevolgen van de trage start. „We moeten niet alles gaan vergelijken met de afgelopen jaren. Toen was het erg droog, nu zitten we juist redelijk dicht bij normaal.”

Ook voor wat betreft ziekten en plagen is er volgens beide mannen nog weinig aan de hand. „De enige zorg die we nu hebben is de windschade door het klapperen van het folie”, zegt De Klein. „Dat kan een invalspoort voor ziekten zijn. De komende dagen is het dus vooral opletten en onder zo droog mogelijke omstandigheden werken.”

Inzetten op weerbare gewassen

De Kemp probeert zo veel mogelijk in te zetten op een duurzame teeltmethode met weerbare gewassen. Zo wordt er jaarlijks zo'n 50 hectare grond voorbereid voor de vermeerderingsteelt in het jaar erop. In dat 'voorbereidingsjaar' krijgt de bodem maximale aandacht. Behalve een uitgekiende bemesting met organische mest, compost en steenmeel, worden ook Tagetes of Japanse haver gezaaid om aaltjes (*P. Penetrans*) onder de duim te houden. Volgens De Klein betalen deze voorbereidingen zich steeds meer terug in de vermeerderingsteelten. „We merken dat onze gewassen sterker, weerbaarder zijn tegen ziekten en plagen. Daardoor kunnen we stapje voor stapje terug in het gebruik van chemie. Dat is voor ons geen doel op zich, maar wel een manier om voorbereid te zijn op een toekomst met steeds minder chemische middelen.”

COLOFON

Concept en realisatie:

• Bayer CropScience SA-NV

Vormgeving en opmaak:

• Studiocr

Fotografie:

• Bayer CropScience SA-NV

Drukwerk:

• HH Global

Dit is een uitgave van:

Bayer CropScience
Energieweg 1
P.O. Box 231
NL-3640 AE Mijdrecht
www.agro.bayer.nl

Onze gebruiksaanwijzingen, zowel mondeling als schriftelijk verstrekt, berusten op uitgebreide proefnemingen. Wij adviseren naar beste weten volgens kennis van zaken van dit ogenblik, echter zonder daarvoor aansprakelijkheid op ons te nemen, omdat opslag/bewaring en toepassing zich aan onze controle onttrekken. Beschrijvingen van een product, resp. gegevens over de eigenschappen daarvan betreffen niet, dat verantwoordelijkheid wordt gedragen bij eventuele schade. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

Bayer CropScience aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid over gepubliceerde uitspraken en/of meningen. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Bayer CropScience SA-NV.

